

Apresentación

Neste número 22 do Boletín damos conta, na sección **EsCULcA**, do escrito que enviamos ao Sr. Sánchez Bugallo para o instar mais unha vez a non participar en actos relixiosos (neste caso na Oferenda ao Apóstolo) na sua condición de Alcalde de Compostela. Informamos tamén do manifesto que *Galiza Laica* distribuiu nesta mesma cidade o 25 de Xullo, onde se insiste na necesidade de os poderes públicos e relixiosos ocuparen cada un o seu sitio. Lembramos así mesmo a iminente celebración do curso de verao que EsCULcA organiza en colaboración con a USC.

En **Análises e Relatórios** publicamos catro artigos. No primeiro (“En nómina”) Ramon López-Suevos examina as consecuencias que teñen diferentes normativas legais sobre o recoñecimento de direitos civis e laborais ás persoas que exercen a prostitución. No segundo (“À Portas do Castelo”), Fernando Blanco Arce narra as xestións realizadas por EsCULcA perante diversas institucións galegas (Presidencia, Vice-Presidencia e Parlamento) para conseguir a posta en funcionamento de un Mecanismo Galego de Prevención da Tortura e o nulo resultado desas xestións. A seguir, Guillermo Presa Suárez (“A louca polícia local (ou a tola polícia total)”) descreve como, ao calor da vaga securitaria, os corpos policiais municipais van aumentando progresivamente as suas funcións pola via de feito, sen a regulación, o controlo, os meios nem a formación que serían necesarios. Por último, Yasha Maccanico resume en “Direitos e Liberdades no RU: Chaves dun retroceso” os fitos principais do proceso de erosión que experimentaron os direitos fundamentais e as liberdades públicas durante os últimos anos no Reino Unido.

En **Breves** damos conta da decisión do Tribunal nº 2 de Ferrol de incoar procedimento sobre o afundimento do Cordero, da iniciativa parlamentar apresentada por Iago Tavarés sobre o “contumaz incumprimento” da transferéncia ao SERGAS dos servizos de asistencia sanitaria en centros penitenciarios galegos, de dous casos de ilegalidades municipais, dos avances da vídeo-vixilancia irregular en Galiza, das admoestacións que a Axencia Española de Protección de Dados enviou ao arcebispado de Santiago por non tramitar devidamente solicitudes de persoas que pretendan deixar de pertencer á igrexa católica, da situación da asignatura de Relixión en Euskadi a raiz das medidas tomadas polo Departamento de Educación do Governo Vasco, das escutas ilegais detectadas nas instalacións do xornal Gara, da presentación do Relatório da Comisión Internacional que observou o desenvolvimeto do proceso eleitoral o pasado mes de Marzo en Euskal Herria e da paradoxal decisión do fisco italiano, que exige a Z.C., coñecida como “a prostituta mais famosa de Itália”, 90.000 euros en conceito de impostos polos ingresos do seu traballo como prostituta. Publicamos tamén un resumo do mui inquietante artigo de John Pilger “Como fai a guerra Gran-Bretaña”.

En **Biblioteca** recensionamos o libro de Jean-Claude Paye, *El final del estado de derecho. La lucha antiterrorista: del estado de excepción a la dictadura*.

E

I - T O S

D I R E I T O S

D O S A D O S

A D F E N S A D O S

P A R A A D E

I O R T O A D E

V A T O R A D E

S E R V I C I O S

-

O B S E R V A D O R E S

BOLETÍN Nº 22 esculca@esculca.net www.esculca.net

ESCULCA . . .

OFERENDA EN COMPOSTELA

Como fixera en anos anteriores con o Sr. Pérez Touriño e a Sra. Villarino Santiago, EsCULcA dirixiu-se por escrito o pasado 13 de Xullo ao Alcalde de Compostela, Sr. Sánchez Bugallo, designado para actuar como delegado réxio na chamada Oferenda ao Apóstolo, para lle lembrar que as potestades e atribucións que lle outorgan a Constitución, o Estatuto de Autonomía e as Leis en función do cargo que ocupa son todas elas de carácter exclusiva e estritamente civil e que son a/os cidadá/ns, como tais, e non como crentes / non crentes, quen exerce a sua soberanía votando para a xestión das instituicións públicas.

Lembra igualmente EsCULcA no seu escrito que

facer a Oferenda nun templo relixioso non entra nas obrigas derivadas de garantir a liberdade relixiosa, nem de cooperación con a Igrexa católica e outras confisións, instando o Sr. Sánchez Bugallo a exercer as suas potestades institucionais e posibilidades políticas para que doravante nengun membro da corporación municipal que preside participe en actos ou manifestacións relixiosas en representación do Concello.

Ao igual que fixeran anteriormente o Sr. Pérez Touriño e a Sra. Villarino Santiago, o Sr. Sánchez Bugallo tampouco contestou nem acusou recibo do escrito, ainda que si respondeu indirectamente através de declaracóns públicas e no próprio discurso lido na catedral.

GALIZA LAICA

Por outra parte, *Galiza Laica*, colectivo de nova formación constituído por diferentes asociacións civis, entre elles EsCULcA, distribuiu o 25 de Xullo un manifesto entre as numerosas persoas que ese dia ateigavan Compostela e entregou o texto en mao aos Sres. Pérez Touriño e Sánchez Bugallo à saída da catedral.

Neste manifesto *Galiza Laica* defende un modelo de sociedade emancipada, moderna e plural en que o suxeito político é a persoa como tal, autónoma e libre; non crente, atea ou agnóstica. Unha sociedade que garanta a igualdade de toda/os a/os cidadá/ns perante a Lei e perante os órgaos do Estado; con independéncia de que teña ou non crenzas relixiosas, rexida por leis elaboradas para todas e todos polos órgaos de representación eleitos polas cidadás e os cidadáns libres, como resultado dunha discusión de orde exclusivamente racional, de raciocínios atinixíveis sen “revelación”, artigos de fé, nen libros sagrados nem mensaxes divinas ou eclesiásticas, en que tanto a cidadanía como as asociacións ou organizacións,

civis e relixiosas, están submetidas á Lei; e en que a nengunha institución relixiosa se recoñezan poderes frente ao Estado e a sociedade.

Unha sociedade que garanta un espazo público para o comun a todas e todos, imune ás crenzas, e que comprende as institucións do Estado, civis por definición, e os lugares que ocupan; que respeite, faga respeitar e garanta a liberdade de conciencia e a liberdade relixiosa e de culto. Liberdade que, neste aspecto, non é en si mesma relixiosa ou atea, senón a facultade de eleger sen obligación unha versión determinada do mundo, da vida e da espiritualidade; en que o Estado sexa relixiosamente neutro e as confisións politicamente irrelevantes.

Advoga finalmente *Galiza Laica* por afrontar a tarefa de os poderes públicos e igrexas ocuparen **cada un o seu sitio** e funcionaren cada un no seu diferente campo. E lembra que os direitos que non se conquistan, non se obteñen e que os xa conseguidos perden-se, se non se defenden.

LIBERDADE RELIXIOSA E SOCIEDADE CONTEMPORÁNEA

Entre os días 16 e 18 de Setembro terá lugar en Compostela, o curso de verao que organiza EsCULcA en colaboración con a USC: “Liberdade Relixiosa e Sociedade Contemporánea” en que se analisará a importáncia que está adquirindo na sociedade contemporánea non só o fenómeno relixioso senón tamén a presenza e actividades públicas das institucións relixiosas, así como a preocupación que estes feitos suscitan e a súa relación con o funcionamento democrático da nosa vida colectiva. Analisará-se, tamén, a posición social dalgúndhas igrexas e a eventual

inconstitucionalidade dos acordos da Igrexa católica e o Estado español ou a concepción do Estado na relixión islámica e a práctica política nos países que a pratican, así como a importáncia do factor relixioso en muitos conflitos actuais. Por último, abordará-se a relación do pensamento laicista con os principíos democráticos e as garantías dos direitos fundamentais no mundo contemporáneo.

O curso será impartido polos profesores Danilo Zolo, Pedro Bouso, Gregorio Pece-Barba, Henri Pena-Ruiz e a profesora Amada Traba.

ANÁLISES E RELATÓRIOS . . .

EM NÓMINA

Ramom L. Suevos

A controvertida emenda que o passado mes de Junho apresentaram ao projecto de lei sobre imigrantes e segurança os presidentes das Comissons de Justiça e Assuntos Constitucionais do Senado italiano, Filippo Berselli (Alleanza Nazionale) e Carlo Vizzini (Forza Italia) reavivou, nom só em Itália, o debate em torno aos direitos civis e laborais das persoas que exercem a prostituiçom.

Como é sabido, entre os objectivos da emenda Berselli-Vizzini figura o de incluir as aproximadamente 70.000 prostitutas que trabalham nas ruas italianas no elenco de persoas perigosas para a segurança e a moral públicas (junto com vagabundos, narcotraficantes, delinqüentes habituais, proxenetas, passadores de droga, explotadores de menores, etc.), inclusom que implicaria a possibilidade de estas trabalhadoras serem expulsas da localidade em que exercem a sua profissom e mesmo poderem ser condenadas a penas de prisom (até um máximo de 6 meses). No caso de tratar-se de imigrantes -o 94% das prostitutas que trabalham em Itália, segundo a Organizaçom Internacional para as Migraçons- estas persoas seriam deportadas ao país de origem.

As reacções foram numerosas e mui similares entre si. Excepçom feita do Ministro de Justiça que proclamou de imediato o seu apoio incondicional à proposta, a maioria de juristas, jornalistas e portavozes de partidos políticos que manifestaram a sua opiniom coincidirom em proclamar o seu rejeitamento da emenda por entenderem que se trata de umha tentativa perigosa de criminalizar as que consideram vítimas de umha actividade que crem deve ser abolida.

“A emenda é inaceitável. É justo perseguir a prostituiçom, mas nom arremetendo contra as vítimas de um sistema criminal maior” (Antonio Di Pietro, dirigente de Itália dos Valores).

“O Estado non pode ser forte com os débeis e débil com o forte” (Lorenzo Cesa, Secretário da UDC)

“A troca sexo-dinheiro deve comportar igual responsabilidade para o home e a mulher que participam nela. É aberrante atribuir unilateralmente às prostitutas da rua o suposto perigo contra a segurança e a moral públicas, absolvendo a priori os seus clientes.” (Giuseppe Pisanu, ministro de Interior no Governo Berlusconi 2002-2006)

Mas também houvo manifestaçons mais matizadas que vinherom –precisamente- dos sectores mais direc-

tamente implicados. Pia Covre, secretária e portavoz do Comité para os Direitos Civis das Prostitutas, umha associaçom fundada em 1982 de tendênci manifestamente favorável à laboralizaçom da prostituiçom, centrou a sua crítica no carácter retrógrado da proposta obviando qualquer referência à suposta necessidade de combater esta actividade:

Berselli e Vizzini deveriam saber que o que proponhem é voltar a umha norma que já existia no código fascista dos anos 30 e que foi utilizada ao serem clausurados os bordéis para castigar as prostitutas.

Por outra parte, no estado espanhol, a raiz da iniciativa de organizaçons abolicionistas de instar os meios de comunicaciom a nom publicarem anúncios de contactos sexuais nos jornais, a *Plataforma Estatal polos Direitos das Persoas Trabalhadoras do Sexo* denunciou a que considera umha campanha de censura contrária às práticas democráticas:

“Estas posiçons negam a realidade: que hai mulheres, homes e transexuais femeninas que, como persoas trabalhadoras, anunciam os seus serviços autonomamente na imprensa escrita sem que haja por atrás nengumha máfia organizada... Esperamos que esta campanha de censura nom tenha eco nengum nos meios de comunicaçom. O que está a debate vai além das concepçons que a cada qual poda merecer a prostituiçom. A liberdade sexual e a liberdade de expressom nom podem ser recortadas em sociedades democráticas por valoraçons morais particulares.”

Também na Galiza, na presente legislatura, houvo iniciativas parlamentares relacionadas com este assunto. O BNG apresentou umha proposta que tratava de reorientar a questom da prostituiçom na perspectiva de laboralizar a prestaçom comercial de serviços sexuais. O voto conjunto de PSOE e PP, mais umha vez em nome do abolicionismo e equiparando a prostituiçom à escravatura, impediu que a iniciativa prosperasse e, como era previsível, a situacom real das prostitutas¹ no nosso país continua na mesma, nom melhorou em nengum sentido.

E ainda bem se nom piorou porque a reivindicaçom abolicionista alicerça numha mistura perigosa de

¹ Empregamos o termo genérico de prostitutas para designar as persoas de ambos os sexos –hetero ou homossexuais- que exercem a prostituiçom.

moralismo e retórica que pode acarretar consequências imprevistas e desagradáveis para as persoas que, polo menos teoricamente, tencionan beneficiar.

MORALISMO E RETÓRICA

Moralismo porque busca culpáveis e identifica comércio sexual com indignidade². Se o proibicionismo criminaliza a prostituta, o abolicionismo fai dela a vítima e criminaliza o cliente, coincidindo um e outro no recurso a conceitos morais para negar legitimidade à troca sexodinheiro.

Retórica porque, com diferença aos sistemas escravagistas, non hai no nosso ordenamento legal norma jurídico-política algumha que consagre a propriedade de seres humanos e non se pode derogar umha lei que non existe.

Questom diferente é perseguir o tráfico de persoas, o proxenetismo ou quantas actividades delituosas vaim encaminhadas a obrigar coercitivamente as persoas a exercerem a prostituição. Mas isso chama-se fazer cumprir a lei, da mesma maneira que se persegue o emprego de mao-de-obra em regime de sobreexploração noutras actividades sem que isso implique pôr em questom a legalidade do trabalho assalariado em geral. O próprio Marx, quando analisa a relaçom trabalho assalariado/capital e especifica as condiçons sob as que o trabalhador libre se ve obrigado a vender a sua força de trabalho aos capitalistas, deixa bem claro que a exploração capitalista é umha cousa e a exploração própria da escravatura outra bem distinta, e pior. Non é bom confundir o escravo com o trabalhador assalariado, nem necessidade com coerçom. Aliás, fazer umha cousa por necessidade económica non implica em modo algum que a eleiçom non se faga livremente.

Por outra parte, se de sobreexploração se trata, non parece que a retórica abolicionista contribua nalgum sentido a erradicar, ou paliar, a prostituição forçada enquanto o reconhecimento legal desta actividade, a sua regulamentaçom e, nomeadamente, a sua laboralizaçom, som sem dúvida ferramentas eficazes para fazer frente aos abusos. Tanto mais, quanto que boa parte das persoas que trabalham como prostitutas no nosso país

som estrangeiras, muitas delas sem permiso de residência por nom disporem dum contrato de trabalho que lhes permitiria sair do mundo da marginalidade e evitarem assim a exploração sexual.

CAUSAS ÚLTIMAS DA PROSTITUIÇOM

Se hai prostituição é porque hai oferta e procura potenciais de serviços sexuais que non som inteiramente satisfeitos na mesma moeda –sexo- e esse desequilíbrio resolve-se mediante um desembolso monetário. Atrás da oferta e da procura hai forças poderosas, irredutíveis mesmo.

A persoa que busca um trabalho para satisfazer as suas necessidades tem várias opções: em circunstâncias favoráveis, desenvolver umha actividade que resulta satisfatória e para a qual está especialmente qualificada pola sua preparação técnica ou polas suas características físicas; em circunstâncias mais adversas, aceitar trabalhos ingratos e duros, pedir esmola ou roubar; caso de falharem todas estas alternativas, suicidar-se. A prostituição é umha opção mais. Todo depende das preferências e da escala de valores de cada quem. O mercado tende a retribuir os serviços性uais com ingressos relativamente altos, a modo de compensação polos riscos que apresenta a profissom (doenças de transmissom sexual, agressões físicas), o curto ciclo de vida laboral como prostituta e o desprestígio social que comporta.

Isto no que à oferta di respecto. No que se refere à procura, cumpre ter em conta que non sempre é fácil encontrar parelha sexual e hai persoas dispostas a retribuir os serviços性uais bem porque a sua capacidade de atracção sexual dos parceiros que desejam é limitada³, bem porque a busca de parelha exige tempo e elas non contemplan o cortejo sexual como um goce vital, como um fim em si mesmo, senon como um meio que implica um custo, bem porque buscam pura e simplesmente sexo, sem que a relaçom implique qualquer laço social ou afectivo com a parelha ocasional, etc.

A comercialização do sexo é um assunto entre dous e bloquear a transacção de serviços性uais em nome de qualquer princípio moral representa um ataque à liberdade das persoas concernidas. No fondo, proibicionistas e abolicionistas querem ter a certeza de que iremos ao céu ...conduzidos por umha parelha da Guarda Civil. Por isso tendem a julgar desfavoravelmente as persoas que exercem a prostituição por razóns non económicas e aquelas que non se sentem vítimas nem indignas.

2 Busca de culpáveis de consecuências muitas veces lamentáveis. “Tamén é moi difícil probar o críme” –ironiza Pye Jakobson comentando a lei sueca de carácter abertamente abolicionista– “Ten que haber diñeiro, ou outro xeito de pago, teñen que ter a certeza de que houbo algun contacto sexual, entón a policía fica esperando nos coches, teñen de ver as partes íntimas... Os preservativos son unha proba, isto provoca que algunas mulleres deixen de usar preservativos, os clientes xa non queren ao ser proba de delito”, Pye Jakobson, “A politica do ahggg: o caso sueco”(Outras voces, outros mundos, Mulleres migrantes e prostitución en Galicia, Andaina, 2004, p.95).

3 “Que seria dos velhos sem nós!” dizia o slogan das prostitutas parisinas de hai duas décadas.

EFEITOS SOBRE TERCEIROS

Melhor fundamentada parece a objecçom de que o fenómeno da prostituição ultrapassa as partes implicadas na medida em que pode acarretar consequências para terceiros –no âmbito da saúde pública ou da segurança cidadá, por exemplo.

Mas também aqui haveria que demonstrar que a forma de minimizar os efeitos sociais desfavoráveis propiciados pola mercantilizaçom do sexo nom é –precisamente– optar pola laboralizaçom, quer dizer, pola regulamentaçom do mercado de serviços sexuais.

A prostituta titular de direitos civis e laborais (direito de sindicalizaçom incluido) é beneficiária da Segurança Social e, como sujeito de deveres, cotiza e exerce a sua actividade de acordo com as normas que regulam o comércio sexual.

De resto, o mercado nom tem por quê ser completo. Admitir a comercializaçom de alguns aspectos relacionados com o sexo nom obriga necessariamente a admiti-los todos, ainda que é preciso vincar que qualquer medida que se tome neste sentido deve ser adequadamente justificada e deve, sobretodo, nom entrar em contradiçom, como amiúde acontece, com outras medidas que se tencione estimular.

Proibir a publicaçom de anúncios e mensagens publicitárias, por exemplo, nom só vai contra o reconhecimento da liberdade sexual e a liberdade de expressom, como acertadamente denuncia a *Plataforma Estatal polos Direitos das Persoas Trabalhadoras do Sexo*, senom que também limita a circulaçom de información e, nesse sentido, actua contra a transparéncia e o funcionamento do mercado. Um mercado, neste caso, com grandes dificuldades de informaçom –por quanto a prestação de serviços sexuais admite múltiplas gradaçons e por isso mesmo mui sensível a qualquer trava adicional que entorpeça o livre fluir desa informaçom.

A importânciam da informaçom é tam grande que em mercados próximos ao que nos ocupa (o de enlaces heterossexuais, por exemplo), apesar de nom se pôr impedimento algum a esse tipo de anúncios, ainda existem agências matrimoniais para facilitar o fluxo de informaçom. Ora, se isto é assim num mercado legal que nom depara com obstáculos sociais, quanto mais nom o será num mercado tam estigmatizado como o da prostituição. Quem tente impedir que a informaçom flua directamente a instâncias das partes deve saber que isso só pode levar a um reforçamento da funçom de intermediaçom e redundar portanto em benefício de terceiros.

ÀS PORTAS DO CASTELO

Fernando Blanco Arce

Hai case catro anos, o noso Observatório entrou na teima de escuchar nun dos máis oscuros âmbitos do exercicio do poder punitivo do Estado : os centros de menores para o cumprimento de medidas xudiciais, os antes chamado reformatorios e hoxe , mais asépticamente “centro de reforma” . Poder punitivo estatal sobre os menores que na nosa Terra executa a Xunta de Galiza por medio da Vicepresidencia. Pois ben, optamos por transladar a nosa preocupazón aos xestores deste “encerramento dos menores” facendo propostas concretas para abrir xanelas polas que entrase algo de luz nos “nosos” centros de menores. Estas liñas son unha breve crónica dessa tentativa que ficou à portas do Castelo.

CRÍTICA À XESTIÓN PRIVADA

É posíbel que no noso primeiro achegamento pecásemos de inxenuidade. Mostramos nunha reunión en Vicepresidencia a nosa fonda inquedanza pola xestión privada dos centros de menores, propondo a recuperación da xestión directa pola Xunta. Fundamentávamos a nosa solicitude no feito de o exercicio da violéncia puntiva estatal ser unha potestade non delegável e a privación de liberdade dos menores ser poder punitivo. Mais, alén

deste postulado teórico-político, argumentávamos que a xestión privada persegue, por definición non valorativa, o ánimo de lucro, o que casa mal con o exercicio dunha función estatal que deve exercer-se buscando o teórica reabilitación do menor infractor, ainda assumindo déficits económicos. A criación dun negocio privado de “cadeas de menores” non garante esta suposta función reabilitadora. Ademais, existen numerosas denúncias no estado español por abusos cometidos nestes centros privatizados.

Eis a nosa inxenuidade. Esquecemos os intereses económicos que a privatización da xestión penitenciária de menores criou, con potentes entidades (iso si, non governamentais, que ironia!) que traballan no âmbito securitário e reformador de menores. Estes intereses económicos semellan ter medrado de tal xeito que a nosa a iniciativa foi desbotada axiña.

A PROPOSTA DUN OBSERVATORIO DE MENORES

Acudimos entón ao *Protocolo Facultativo da Convención Internacional para a Prevención da Tortura*, asinado e ratificado polo estado español e que prevé a criación de mecanismos preventivos formados por persoas de solvencia técnica e provada independéncia

que realizarian visitas irrestritas aos centros de detención. Preparamos unha proposta de criación dun mecanismo de ámbito galego e competéncia sectorial en menores, por ser esta a función da Xunta de Galiza de contido nidamente penitenciário-coercitivo. Devemos engadir que pretendíamos, así mesmo, que Galiza fose por diante na criación destes mecanismos nacionais preventivos, dando un exemplo ao estado español de como unha administración, se hai decisión política e convencimento ético, pode admitir un controlo externo esixente mesmo da sua xestión da privación de liberdade. De novo erramos.

A nosa proposta foi examinada en reunión con a Secretaria Xeral de Benestar Social onde as primeiras dificuldades xurdiron ao examinar o orzamento de criación deste mecanismo. Unha vez expuxemos que o custo era cero e volatilizadas as eivas orzamentárias, manifestouse unha clara resistencia a criar este mecanismo -que a máxima responsable da Secretaría Xeral, Dona María Xesús Lago calificou como "chiringuito" (*sic*)- con carácter sectorial en menores. Por que non abranxia, perguntava a Sra. Lago, o controlo a todas as formas de privación de liberdade que xestionava a Xunta de Galiza?

DE VICEPRESIDÉNCIA A PRESIDÉNCIA

O argumento parecia razoável, ainda que o tempo mostrou non ser ser mais do que unha manobra dilatória, porque, certamente, a Xunta xestiona outras privacións de liberdade, en concreto, as detencións que practica a Policia Autonómica e os ingresos xudiciais nas unidades psiquiátricas do Sergas.

Peregrinamos entón à Presidéncia da Xunta, con a nosa reformulada proposta no cartafol. No ínterim, o grupo parlamentar do BNG apresentara unha proposición instando a Xunta de Galiza à criación dun mecanismo nacional preventivo como o que víñamos propondo. A proposición foi aprobada por unanimidade despois de se venceren as resistencias dos outros grupos e se modificar parcialmente o texto inicial.

En Presidéncia, o Sr.Mendez Romeu afirma que, como non está na intención do goberno galego solicitar que lle sexan transferidas as competencias en matéria penitenciária, o mecanismo tería un ámbito de actuación limitado aos centros e menores e pouco mais... polo que nos aconsella dirixir-nos á Secretaria Xeral de Benestar. Asume no entanto o compromiso de convocar no prazo de un/dous meses unha reunión entre técnicos da Presidencia e os técnicos de Esculca para definir a forma xurídica que adoptaría este mecanismo nacional preventivo galego. Nunca se nos citou para esa reunión.... Pode ser que estexa sinalada para dentro de duas lexislaturas.

O 24 de Novembro, o deputado Iago Tavarés solicita á Consellaria de Presidéncia información sobre as previsións da constitución deste mecanismo que sería pioneiro no Estado, e tampouco consegue resposta.

DE NOVO EN VICEPRESIDÉNCIA

A nosa preocupación vai medrando perante a demora na criación do mecanismo e contactamos outra vez con a Secretaria Xeral de Benestar para desbloquear a situación. Voltamos plantear entón un mecanismo sectorial limitado a menores, a nosa maior inquietud por sermos coñecedores da denúncias que existen no estado español de torturas en centros de menores en xestión privada.

De novo a Secretaria Xeral de Benestar opón-se á criación deste mecanismo. Non é esaxerado asinalar que algúna reunión alcanza momentos de tensión cando algun responsable dessa Secretaría chega negar a posibilidade, mesmo "teórica", de disfuncións nos centros de reforma, o que case supón afirmar que non hai disfuncións... e tampouco as haverá (como hai tempo, "non existen provas nem existirán..."). Nós insistimos en manter a nosa pretensión de visitas irrestritas como punto inegociável.

A Secretaria Xeral indica-nos que hai un problema que é o amparo normativo da criación do mecanismo e, tentando desbloquear a situación, eles mesmos propoñen-nos presentar un proxecto de mecanismo preventivo integrado no Observatorio Galego da Infancia. Proposta que elaboramos, mais comprovamos que o problema non era o "enganche normativo" senón a nosa pretensión de aceder de xeito irrestrito aos centros de menores. No mes de Xullo de 2008 a nosa iniciativa é desbotada.

NON É UN CAPRICO

Pode semellar caprichosa a nosa pretensión de aceder con garantías de independencia aos centros de menores. Mas este "capricho" procede do coñecemento das reiteradas denúncias formuladas no estado polos excesos e torturas que se producen nestes centros. Mesmo se ten constatado a realización sistemática de cacheos a menores con obriga de espido integral....claro que isto non pasa nem pasará nos centros de menores da Galiza. Ora, se todo é tan perfeito non centros de menores privatizados da Galiza, por qué o guarda (ou a guarda) non nos deixa pasar das portas do Castelo?

NOTA

Nestes momentos, EsCULcA traballa na perspectiva de conseguir que se abra outra porta, a do módulo para xovens Nelson Mandela que, embora situado no Centro Penitenciario de Teixeiro, depende da Dirección Xeral de Xuventude de Vicepresidéncia.

A LOUCA POLÍCIA LOCAL (OU A TOLA POLÍCIA TOTAL)

Guillerme Presa Suárez

“Dicer que o Direito é a regra da força significa, en outras palabras, dicer que o Direito é o conxunto das normas que regulan o cando, o quen, o como e o canto do exercicio do poder coactivo” (BOBBIO, Contribución à Teoría do Direito)

Os medios de comunicación reiteradamente veñen recollendo informacións sobre casos de extralimitación e corrupción de integrantes dos diversos corpos policiais, encarregados de velar polo libre exercicio dos direitos fundamentais e as liberdades públicas e polo mantimento da seguranza cidadá e a orde pública, como establece o art. 104.2 da Constitución, e que, como é óbvio, por aplicación do principio de legalidade do art. 9 da Constitución, devén actuar con absoluto respeito á lei; Corpos e Forzas de Seguranza do Estado en que están incluídos os membros das diferentes Polícias Locais criadas polos Concellos no desenvolvemento da autonomía da administración municipal recoñecida constitucionalmente.

O caso mais recente é o acontecido en Sada (La Voz de Galicia, 17/08/2008), onde a Guardia Civil atopou un arquivo secreto con dados persoais e fotografías de dúcias de cidadáns, incluindo menores, recompilados nos últimos dez anos por membros da Unidade de Seguranza Cidadá da Policia Local desta vila, é o último dunha lista de que poden salientar-se outros, como a actuación da Policia Local de Crevillent (Alacante). Ali, asesorados por unha empresa privada de seguranza, os axentes rexistaron un bar cobertos con pasa-montañas, os ollos pintados de verde e armados con escopetas láser, dispararon ao teito do local e rociaron os parroquianos con gas tóxico, segundo denunciou a Asociación Unificada de Guardas Civis o 09/03/2006.

Ou os casos mais sonados como a do Xefe da Policia Local de Marbella (Málaga), en liberdade baixo fianza imputado de delitos de omisión do dever de perseguir delitos, porte ilegal de armas, tráfico de influencias e encobrimento (Axéncias 09/05/2007). Ou a detención de 11 axentes da Policia Local de Torrevieja (Alacante), entre eles o Xefe da Policia Local, acusados de tortura, falsificación de documento público e de omisión do dever de perseguir delitos (Europa Press 23/08/2006) e o paradigmático caso Coslada (Madrid), con a detención de 26 axentes da Policia Local desta localidade, incluído o Xefe da Policia, implicados nunha trama xeneralizada de corrupción que inclui extorsión a prostitutas, bares e comércios (rtve.es 29/04/2008).

A realidade que revelan estes feitos está en consonancia con o diagnóstico que sobre a corrupción

realizan os expertos. Así, EIGEN manifesta claramente que “o ámbito onde a corrupción é más elevada en España é o do governo local”, conclusión coincidente con a do Relatório de 2002 do Defensor del Pueblo, que identifica a administración municipal, e en concreto urbanismo, como “uns dos focos de corrupción permanente”.

GAÑANDO TERRENO

Como consecuencia da potenciación dos Concellos como entidades básicas da organización territorial do Estado (art. 1.1 da Lei de Bases do Réxime Local), reconócense competencias aos municipios nalgúns matérias, que exercen en réxime de autonomía, entre outras a seguranza pública, a protección civil e a ordenación do tráfico urbano, polo que, en conformidade con o art. 104 da Constitución, a Lei Orgánica de Forzas e Corpos de Seguranza do Estado (LOFCSE) (art. 51.1) permite ás entidades locais a creación de corpos de policía proprios, posibilidade que foi utilizada con entusiasmo polos Concellos.

Recentemente diferentes voces pretenden a extensión das competencias das Polícias Locais e promoven a superación dos límites impostos ás suas funcións. Estas funcións desenvolvense fundamentalmente no ámbito da policía administrativa (facer cumplir os bandos e ordenanzas e protexer as autoridades e edificios municipais) e da dirección do tráfico rodado no casco urbano, mentres que as funcións de policía de seguranza ficam nun plano secundario e son realizadas en colaboración con os corpos de policía estatais e autonómicos (instrucción de atestados por accidentes de circulación dentro do casco urbano e realización de diligencias de prevención para evitar a comisión de actos delitivos), actuacións que devén ser comunicadas de forma inmediata ás Forzas e Corpos de Seguranza do Estado (art. 53 da LOFCSE) seguindo un modelo organizativo que responde á descentralización posconstitucional do Estado e prima a extensión competencial da policias autonómicas postergando as policias locais, opción que ten como explicación o “denominado problema vasco, que fixo ser moi cauteloso o lexislador á hora de ampliar o abano competencial dos corpos de policía local que, non se esqueza, están baixo o mando do alcalde do municipio” (MARTÍNEZ PÉREZ, *Policía judicial y Constitución*, Ed. Aranzadi, 2001).

Portanto, a participación da policía local na investigación criminal limita-se á colaboración con as Forzas e Corpos de Seguranza do Estado, sen prexuízo da sua obriga de intervir cando tiver coñecemento da comisión de un feito delitivo, e á realización de

dilixéncias de prevención precisas, como a detención dos responsáveis, a protección das vítimas ou a recollida de evidencias. Da sua actuacion deverá dar conta imediatamente ao corpo policial competente.

Apesar dese marco legal limitativo das suas funcións, e como consecuencia da exasperación do conceito de seguranza cidadá no discurso político, recentemente está a producir-se un fenómeno de ampliación das suas actuacións en matéría de policía xudiciaria, quer dicer, de investigación e persecución do delito. Así, desde o ano 2002, con a modificación do R.D. 769/1987, de regulación da Policía Xudicial, representantes da Polícia Local participan nas xuntanzas da Comisión Provincial de Coordenación de Polícia Xudiciaria.

No Convénio Marco de Colaboración, Cooperación e Coordenación entre o Ministério do Interior e a Federación Española de Municípios e Províncias en Matéría de Seguranza Ciudadá e Seguranza Vial (20/02/2007), no seu apartado III, sobre "Participación da Polícia Local en funcións de Polícia Xudiciaria", establece-se que poderá acordar-se tal colaboración, tanto no que se refere à recepción de denúncias como à investigación dos feitos, cando estes constituíren falta ou delito menos grave.

Animados por estas concesións legais e pola vaga securitária, que pretende incrementar o número de efectivos na luta contra o delito (incluindo, por exemplo, a Polícia Portuaria ou o Servizo de Vixilancia Aduaneira), as Polícias Locais veñen aumentando pola via de feito as suas funcións na investigación criminal, aparecendo espazos policiais autónomos cada vez mais amplos e sen que ningún pareza reparar na ausencia de formación e especialización dos axentes das Polícias Locais, así como a precariedade dos meios con os que poden contar, proporcionais aos orzamentos do respectivo Concello.

Desta forma, prácticamente todas as polícias locais das grandes cidades organizaron "Servizos de Información" (S.A.I.) e "Unidades de Investigación" que, con absoluta

autonomía e desconexión da Comisaría de Polícia, actuan en funcións de policía xudiciaria, con axentes armados e sen uniforme. Estas unidades carecen absolutamente de regulación e realizan auténticas actuacións de investigación sen sequer limitar-se aos delitos menores. Actuan mesmo en delitos graves como o tráfico de drogas, fan seguimentos e vixilancias durante meses sen comunicá-lo ao Xuiz, ao Fiscal ou às Forzas de Seguranza do Estado. Isto costuma facer, por exemplo, a S.A.I. da Polícia Local da cidade de Pontevedra, situación que diagnosticou perfeitamente o alcalde de Sada (La Voz de Galicia 18/08/2008) cando manifestou que "o que estaba pasando é que na práctica havia duas policias paralelas".

CUMPLICIDADES

O poder xudicial, lonxe de pór limites a tais prácticas exercendo o controlo da actuación dos corpos represivos que lle esixe a Constitución, pronunciou-se en varias ocasións dando validez a estas actuacións irregulares. Así, o Tribunal Supremo admitiu como correcta a actuación como policía xudiciaria da Polícia Local de Valls (Tarragona) na sua sentenza de 20/11/1989 e validou as actuacións do grupo autónomo de investigación da Polícia Local de Ponferrada na sentenza de 14/11/1992, esquecendo que, como di Ballvé, "A cuestión da organización policial é o punto nevrálgico para poder designar un Estado como social e democrático de Direito".

Esquecida a proxectada unificación da Polícia Nacional e a Guarda Civil a que se comprometeu o PSOE no seu programa eleitoral, parece que imos cara o conceito contrario, a compartimentación e diversificación de corpos policiais, o que vai en detrimento da racionalización dos recursos e da operatividade dos mesmos devido á dificuldade de delimitación competencial entre eles, o que produz actuacións paralelas alleas a todas regulación e, sobretodo, a todo controlo.

DIREITOS E LIBERDADES NO RU: CHAVES DUN RETROCESO

Yasha Macanico

En primeiro lugar, havería que establecer por qué se fala de retroceso en matéría de direitos e liberdades nos últimos anos no Reino Unido e identificar os fitos principais deste proceso.

No ámbito da política antiterrorista asistimos ao surto de prácticas e procedimentos de "emerxencia" ou "excepción" que escapan á normalidade do estado de direito e se consideran necesarios para luitar contra a ameaza á vida e á sociedade. A erosión de liberdades, garantias e direitos, percebidos como fraquezas susceptíveis

de seren explotadas polo "inimigo", ten lugar através dunha serie de medidas que, desde 2000, van socavando os alicerces do sistema legal e transformando a relación do estado con o individuo. Medidas que os sucesivos ministros de interior (Jack Straw, David Blunkett e Charles Clarke) acompañan de críticas á estrutura internacional de protección dos direitos humanos, que consideran anticuada e incompatível con a situación actual, ao tempo que elevan a "seguranza" a rango de "primeiro direito humano" ao cal cumpre subordinar todos os outros.

Asi, por exemplo, persoas antes eran recoñecidas como refuxiadas son agora suspeitas de actividades terroristas por mor da cooperación con os servizos de información dos países de que foxen. Xa en 2000, no debate sobre a proscripción de grupos terroristas, Lord Eric Reginald Avebury advertia do risco da globalización da represión e do alcance das políticas de persecución de reximes antidemocráticos, salientando que “calquer grupo de oposición armado ou calquer persoa que o apoia... en calquer país”, inclusive en reximes represivos, “converte-se *ipso facto* en terrorista”.

Por outra parte, outorgan-se ao ministro de interior poderes que incluen a potestade de impor a estranxeiros suspeitos de actividade terrorista, sen xuízo prévio e en base a información que costuma ser confidencial, sancións de expulsión, ordes executivas cuxo incumprimento pode supor ingreso en prisión e -até 2005- detención indefinida.

Cando en 2005 a Cámara dos Lores declarou ilegal a detención indefinida sen cargos de suspeitos estranxeiros, cuxos graves efectos psicolóxicos foron certificados por médicos, esta práctica foi substituída polas *control orders* (Prevention of Terrorism Act 2005), que introducen medidas como a imposición de pulseiras electrónicas, a restrición de actividades ou ámbitos de traballo, a proibición de acceso á Internet, a obligación de solicitar autorización para receber visitas de amigos ou familiares e a limitación espacial (de circulación e vivenda).

A ameaza terrorista xustifica así mesmo o alargamento do leque de conductas consideradas criminais e do alcance da vixilancia (sobretodo de membros de “comunidades suspeitas” de conivencia ou de calquer forma de apoio, mesmo ideolóxico, a grupos “terroristas”). Xustifica tamén prácticas ilegais como as entregas extraordinarias de suspeitos a países onde son torturados, ou, no caso extremo, a morte dun inocente, o electricista brasileiro Jean Charles de Menezes, abatido por disparos da policía no metro de Londres en 2005.

“Todo este dispositivo foi criado para eludir as nosas proteccións constitucionais, que garanten un xuízo xusto, público e aberto, e cuxo cerne se encontra na obrigación de o acusador explicitar canto antes a acusación para permitir o acusado preparar a defensa [...]agora] unha vez que o individuo é etiquetado [de terrorista], toda a información que xustifica esa etiqueta é examinada atrás de portas fechadas.”, manifestou Gareth Peirce, advogada de alguns dos suspeitos a quen se aplicou este novo instrumento, comentando o significado das medidas introducidas polas *control orders*.⁴

⁴ “A stampede against justice”, Gareth Peirce, Guardian, 8.3.2005, traducido polo autor.

NON SÓ TERRORISMO

O terrorismo é o ariete, mais esta deriva xustifica-se tamén en base a fenómenos como a imigración e o crime ou conductas antisociais que fan temer os cidadáns pola sua seguranza. Para as combater, apareceron as ASBO (Anti Social Behaviour Orders), que buscan establecer unha “cultura de respeito” proibindo determinadas conductas (usar un tipo de léxico, vestir un tipo de roupa ou xogar ao futbol na rua) ou limitando o direito de circulación de algunas persoas por períodos de até dous anos.

O incumprimento de unha ASBO, emitida por un xuíz mediante un procedimento rápido sen xuízo que admite testemuños indirectos, pode supor unha pena de até 5 anos de prisión para os adultos e de até 2 anos para os menores (mais da metade dos 12.675 sancionados até finais de 2006).⁵

Xa en Agosto de 2004, Richard Thomas⁶ advertia do perigo de “camiñarmos como sonámbulos para a sociedade da vixilancia”. Dous anos mais tarde, en Novembro de 2006, nunha conferéncia internacional de comisarios de protección de datos e direito á intimidade, afirmava: “Temo que hoxe xa acordamos na sociedade da vixilancia”. A sua intervención tivo lugar despois da publicación do relatório da Surveillance Studies Network que califica o RU como o estado occidental “máis vixiado”, polo controlo sistemático de movementos e actividades das persoas mediante chips RFID e cartóns Oyster –que permiten reconstruir os itinerarios no sistema de transportes públicos-, pola instalación abusiva de cámaras de vídeo-vixilancia e polas cada vez más laxas leis de protección de datos e da intimidade.

Na actualidade, o RU ten a base de dados de ADN maior do mundo, con dados de 4,1 millóns de persoas (Outubro de 2007), o que representa un 6% da población. Segundo Genewatch UK⁷, na población de homes negros de entre 15 e 34 anos esta cifra elevava-se en 2006 ao 75%, sen que o aumento de 2 a 3 millóns de persoas rexistadas en apenas dous anos (entre 2003-2005) supuxese un aumento paralelo no número de crimes resolvidos mediante o uso do ADN. Mais de 1 millón destas persoas non teñen antecedentes penais.

⁵ “Coming for the kids: Big Brother and the Pied Pipers of Surveillance”, B. Hayes y M. Rowlands, Statewatch, vol. 18 no. 2, abril-junio de 2008, p.10.

⁶ Responsável da promoción e implementación da Lei de Protección de Dados de 1998 e da Lei de Liberdade de Información de 2000

⁷ Ver www.genewatch.org

Os dados das persoas arrestadas nos últimos catro anos serán almacenados de por vida (mesmo cando foron declaradas inocentes), e o mesmo os das vítimas que entregasen voluntariamente mostras do seu ADN. Mais un exemplo da expansión de prácticas antes limitadas.

O CAMIÑO PERCORRIDO

En 1984, a PACE (Police and Criminal Evidence Act) introduciu o rexisto de mostras de persoas suspeitas de teren cometido unha “infracción grave con responsabilidade penal”, mais nesa altura era obrigado destruir os dados daquelas que deixavan de ser suspeitas cando conclúan as investigacións e das que eran depois declaradas inocentes.

En 1994, o rexisto estendeu-se ás persoas arrestadas ou retidas pola policía e ás detidas por delitos penais. No entanto, mantivo-se a obligación de destruir os dados de persoas inocentes.

En 2001, permitiu-se a retención indefinida de impresións dixitais e mostras de ADN de calquer persoa, suspeita ou non, sempre que tivesen sido “obtidas en relación con unha investigación criminal”.

Finalmente, en Abril de 2004, a detención –mesmo sen cargos– converteu-se en condición suficiente, o que abriu a porta a aplicar esta práctica a mendigos, participantes en manifestacións ilegais, persoas ébrias responsábeis de conductas incómodas, etc. O 22 de Xullo de 2004, a Tribunal Superior sentenciou, en dous casos, que “a inxeréncia na vida privada dun individuo” que pode representar a retención dos dados de ADN de persoas inocentes, pode estar xustificada pola “defensa da orde” e a “prevención de delitos penais” citados no Art. 8.2 da Convención Europea de Dereitos Humanos.

Para xustificar esta tendencia, que leva a incluir en todos os pasaportes impresións dixitais (práctica antes limitada a persoas con antecedentes penais) e a propor –por vez primeira desde que en 1949, após a II Guerra Mundial, un tribunal declarase que era unha medida desproporcionada en tempos de paz– a introdución de documentos de identidade, argumenta-se que quen non tiver nada que esconder non ten de qué se preocupar. A posibilidade de os dados, acesíveis a un número cada vez maior de funcionarios e de administracións públicas, poderen ser empregados inadecuadamente non sequer é contemplada.

A guerra contra o terrorismo ten tamén consecuencias en ámbitos como a luta contra o racismo e a xenofobia. Así, por exemplo, os esforzos feitos contra a discriminación racial despois de se coñeceran os resultados de unha investigación conducida por Lord MacPherson, que mostrou que o comportamento dos corpos e forzas de seguridade do estado en relación con as minorías étnicas durante o período 1997-2000 fora “institucionalmente racista”, ven-se contrarrestados por atitudes como a Hazel Blears, responsable da luta contra o terrorismo, que en Marzo de 2005 non tivo pudor en declarar que era “inevitável” que os membros da comunidade musulmana fosen afectados de forma desproporcionada polos dispositivos antiterroristas.

A isto hai que acrescentar as campañas mediáticas que reclaman medidas represivas ao calor de casos concretos e a sua instrumentalización política, que xogan así mesmo un papel importante nesta deriva.

RESISTÉNCIA

Ora ben, esta enxurrada de ataques aos direitos fundamentais e ás liberdades públicas non avanza sen resisténcia, ben é verdade que ainda minoritaria, en diferentes sectores. Na Cámara de Deputados e na dos Lores (contraria à detención indefinida e a extensión da detención sen cargos a suspeitos de actividade terrorista até 56 días), en grupos profisionais (nomeadamente xurídicos) e na sociedade civil, con campañas como a NO2ID contra o documento de identidade ou “Leave them kids alone” que, entre outras cousas, tenta evitar que se tomen e arquiven as impresións dixitais de menores (2 millóns en 3.500 escolas).

Feitos como a morte de De Menezes, o longo período de detención sen provas de suspeitos de actividade terrorista (cuxa ilegalidade foi reconhecida polos tribunais no caso de Lofti Raissi) ou a perda de datos de millóns de persoas (23 millóns no caso do Servizo de Facenda e Alfândegas do RU e 3 millóns no caso dunha empresa privada nos EUA), deverian servir para desacelerar esta espiral securitaria e mudar o rumo, reconhecendo as implicacións negativas destas prácticas abusivas de controllo e sanción. Entretanto isto non acontecer, o horizonte non é mui alentador.

BREVES . . .

CASO CORDERO

O Xulgado de Instrucción nº 2 de Ferrol ditou o pasado 16 de Xullo de 2008 auto no que decide incoar procedimento como consecuencia da denuncia presentada pola CIG sobre o afundimento do barco "Cordero", acordando ter por persoada esta central sindical como acusación popular e, antes de admitir a trámite a querela, conferir un prazo de dez días para consignar unha fianza de 6.000 euros.

CONTUMAZ INCUMPRIMENTO

Iago Tabarés rexistou o pasado mes de Xullo unha iniciativa parlamentar en que adverte que o "contumaz incumprimento" do mandado legal polo que os servizos de asistencia sanitaria penitenciaria devian integrarse no Servizo Galego de Saúde (en conformidade con a Disposición Adicional Sexta da Lei de Coesión e Calidade do Sistema Nacional de Saúde), para alén de xerar unha situación de desigualdade e discriminación entre os facultativos, vai en perxuízo da atención médica que recebe a población reclusa. A demora nesta transferencia ven xa do 2004 –cando rematou o prazo legalmente establecido para que o Ministério do Interior procedese a traspasar as competencias á Xunta, apesar das diversas iniciativas que se impulsaron desde o Congreso para facé-la efectiva e facer que a sanidade das persoas internas en centros penitenciarios pase a depender de instituicións sanitarias e non de Seguranza.

CONCELLOS

O Concello de Rairiz de Veiga foi condenado a pagar unha indemnización de 13.000 euros por violación de integridade moral. O alcalde, Xaquín Rodríguez Ambrosio, contratara unha axencia de detectives para "controlar, observar, fotografar, gravar e, en definitiva, perseguir e acosar" un traballador do concello segundo denuncia a Unión Local de Verin da CIG.

Por outra parte, o Valedor do Pobo admitiu a trámite a denuncia presentada por *Galiza Nova* contra o Concello de Celanova por o seu rexedor se negar a facer pública as actas dos plenos e impedir o acceso a elas. O 31 de Xullo, a oficina do Valedor iniciou as actuacións para esclarecer os feitos solicitando o informe preceptivo.

VÍDEO-VIXILÁNCIA

O *Movimento polos Dereitos Civis*, continua denunciando a instalación irregular de cámaras de video-vixilancia en vilas e cidades galegas e a pasividade das autoridades diante desta situación.

Asi, por exemplo -afirma o MpDC- as cinco cámaras circulares que Caixa-Galicia instalou na sua sede central en Compostela, con capacidade parar xirar 180º, poden obter imaxes en todo o espazo público que circunda o edificio e nunha ampla área de duas ruas apesar de a Lei Orgánica 4/97, que regula a instalación deste tipo de dispositivos, establecer que únicamente cámaras instaladas e controladas polas Forzas e Corpos de Seguranza do Estado poderán focar e gravar imaxes neses espazos. A entidade incumpriría así mesmo a obrigación de notificar a Axéncia Espanola de Protección de Dados (AEPD) a criación de un ficheiro de imaxes de forma que as persoas que eventualmente foren gravadas podan aceder a esas imaxes e, no seu caso, esixir a cancelación dos datos de carácter persoal que puderan estar contidos nelas.

Tamén alerta o MpDC da posibilidade de as cámaras de tráfico instaladas no centro de Compostela polo próprio Concello captaren imaxes do interior de edificios ao estaren instaladas en alturas de 10-15 metros e dotadas de zoom, con capacidade para obter e gravar imaxes fixas e en movimiento. Prestacións por completo desnecesárias para controlar o tráfico, pois para isto avonda con a observación en tempo real, e que supoñen un perigo para a salvaguarda do direito á intimidade, agravado polo feito de estas imaxes non estaren incluídas no rexisto de imaxes da Axéncia Espanola de Protección de Dados.

Lembra o MpDC que a vulneración da intimidade mediante este tipo de cámaras xa foi denunciada en Lugo, onde se descubriu que axentes da policía local utilizavan un dispositivo similar para observar o interior dunha vivenda.

Por outra parte, a Axéncia Espanola de Protección de Dados (AEPD) acaba de iniciar procedimento sancionador contra a empresa PROTESE SL por instalar sen autorización cámaras na casa do anterior alcalde da Coruña, Francisco Vázquez, e por non se informar os viandantes que están sendo gravados nem se lles indicar onde deven acudir para exerceren o direito de acceso, rectificación e cancelación de imaxes. Estas irregularidades poden supor unha sanción de entre 60.000 e 300.000 euros.

A AEPD vai iniciar así mesmo procedimento sancionador contra o Concello da Coruña por non ter comunicado a existéncia de rexistros de gravacións de imaxes procedentes de cámaras de vídeo-vixiláncia e o Defensor del Pueblo anuncia que vai dirixir-se novamente ao mesmo Concello para lle lembrar que deve axustar a sua actuación á lei e non proceder a instalar vídeo-cámaras antes de ter obtido a preceptiva autorización da Delegación do Governo, como fixo no seu dia na Estación de Autobuses, actuación que o MpDC denunciara perante esta institución.

ARCEBISPADO INFRACTOR

Entre o 29 de Xuño e o 23 de Novembro do pasado ano, a AEPD admoestou en sete ocasións a oficina do arcebispo de Compostela, Julián Barrio, por non atender devidamente outras tantas peticóns de persoas que pretendían deixar de pertencer á igrexa católica e que ese feito constase por escrito. Catro desas admoestacións estaban acompañadas de ameazas de sanción por se ter violado o Art. 44 da Lei 15/1999 da Lei Orgánica de Protección de Dados, que prevé a imposición de multas de entre 600 e 600.000 euros en función da gravidade da infracción en que se tiver incorrido.

Segundo este arcebispo, até o 7 de Agosto do presente ano ian xa 172 solicitudes deste tipo apresentadas nas suas oficinas, o que multiplica por 4 o número de solicitudes apresentadas no mesmo período do ano anterior.

Elisardo Temperán, chanceler da diocese, adverte en entrevista a La Voz de Galicia (16.08.2008) das “terríveis consecuencias” que aguardan a quen apostata. “O pior é que será privado de aceder ás exequias católicas. Por suposto vai ser enterrado no cemiterio, mais sen funerais. O que pode xerar grandes desgostos no seo das familias dos falecidos. Desta feita, os seus acaban por pagar os seus actos cando se callar nen os coñecian até ese momento.”

AMBIENTE LAICISTA

O bispo de Gasteiz, Miguel Asurmendi, criticou duramente o Departamento de Educación do Governo Vasco pola nova normativa relativa ao ensino da relixión.

O novo decreto de Bacharelado da Consellaria que dirixe Tontxu Campos (EA) elimina na ESO a asignatura alternativa á Relixión. Quen non se matricule nesta asignatura terá portanto unha ou duas horas menos de docéncia á semana, o que supón entrar unha hora mais tarde ou sair unha hora antes (1/2 dias á semana) por canto nas escolas vascas a relixión imparte-se a primeira ou última hora.

Embora sen dispor ainda de dados oficiais definitivos, parece que a descida de solicitudes para este curso é “demoledora”. “O resultado foi que em muitos institutos vascos desapareceu a asignatura”. Quen vai ficar mais umha hora, vai vir pola tarde ou entrar antes?” –raciocina um portavoz da agrupación de profesores de Relixión.

O bispo increve estas decisións no “ambiente laicista de alguns profesores, pais de escolares e medios de comunicación”. De feito, asociacións de pais e nais, directores e docentes da escola pública vasca xa puxeron en marcha o pasado curso unha campaña sob o lema “Relixión cero horas” que defende que esta matrícula sexa impartida fora da xornada escolar.

As consecuencias, avisa Azurmendi, serán funestas para os nosos nenos e mozos.

TORTURAS EN PORTUGAL

O Pasado dia 18 de Agosto, o advogado portugués José Preto, enviou a D. Marinho Pinto, Bastionário da Ordem dos Advogados Portugueses, o impactante relato da peripécia de unha cidadá de nacionalidade española, Dna. Rosa Minguez, detida hai agora mais dun ano xunto con o seu home, Francisco Xavier Polo, tamén de nacionalidade española, nun parque de campismo do Algarve.

Os dous declaran ter sido vítimas de abusos e torturas en repetidas ocasións. A Sra. Minguez, apesar de estar grávida no momento da sua detención, en gravidez de risco, non recibiu atención médica e foi submetida reiteradamente a tratamentos altamente vexatórios: irrupción dos axentes pistola en mao na sua caravana -sen aviso nem autorización- no momento en que estaba a mudar a roupa; repetidos rexistros corporais íntimos realizados por homes (os axentes Lourenço e Ferragueiro) sen tomaren as más elementares medidas de hixiene; abusos sexuais no calabouzo (os mesmos axentes) en que pasou as primeiras horas; presións da directora do cárcere de Santa Cruz do Bispo para induci-la a abortar e, ao non conseguir o seu obxectivo, para dar a crianza en adopción; imposición de tratamento psiquiátrico lesivo para a saúde do feto sob ameaza de ser injectado á forza; agresións físicas graves (queimaduras no couro cabeludo); etc.

As tentativas de Rosa Minguez de apresentar denuncia por tantos e tan graves abusos foron constantemente frustradas, en primeiro lugar pola advogada de oficio que a atendeu en Monçao e despois polo advogado contratado por ela mesma, que José Preto descreve con estas elocuentes palabras:

“Um homem jovem. Bem relacionado com a cadeia. Almoça e janta convivialmente com o chefe dos guardas. Dá presentes ás guardas femininas, tem

dezenas de assistidas no estabelecimento prisional. E pediu trinta e seis mil euros de honorários, vinte e cinco mil dos quais como provisão, mas a pagar em notas, em encontro pessoal, no parque de estacionamento de Santa Cruz do Bispo, dizendo (por telemóvel) que assim era mais fácil a sogra da preventiva reconhece-lo: estaria ao volante de um Mercedes cabriolet que era único no parqueamento. Assim foi. Foi-lhe passado, em Setembro de 2007, o montante de vinte e cinco mil euros em notas, sem recibo, pela sogra da preventiva, para custear a defesa de Rosa Minguez e Francisco Javier. O advogado teve uma intervenção diante do MP, num interrogatório em Inquérito, onde impediu eficazmente a preventiva de continuar a enunciar os abusos a que havia sido submetida, estando o inspector Lourenço presente. O procurador adjunto não quis saber mais do que ouvira e nada registou, ou fez, relativamente a tal matéria.

Finalmente, Rosa Minguez optou por designar unha advogada da lista do Consulado mais o resultado foi o mesmo: a nova letrada nada fixo para impugnar a prisión preventiva, nada no plano dos tratamentos recebidos e nada relativamente à auséncia efectiva de defensa substancial en proceso. Afinal soubo-se que é profesora de Direito nos cursos de formación da guarda prisional!

“Recomendei que fosse imediatamente interpresa contra o Estado Português uma acção de indemnización nos Tribunais da Coroa de Espanha e que à Audiéncia Nacional fosse apresentada imediatamente uma queixa criminal pelos factos narrados, pela auséncia da investigación deles e pela (visivelmente organizada) dissuasão contra a intervención de advogado independente. “, afirma José Preto, e conclui:

“Vou arguir a nulidade do proceso por radical inviabilidade da defesa – construída no esmagamento onde se compaginam a indiciada extorsão, o indiciado abuso sexual, o indiciado abuso de medicação psiquiátrica, e a demonstrada (e absoluta) auséncia de defesa material efectiva, exigindo o regresso à abertura de prazo para requerer instrucción, sabendo que isso será recusado, mas sabendo que também aqui tenho razão e que isso nos aproximarán, outra vez, do Tribunal de Estrasburgo. Imagino que o Conselho de Lisboa da Ordem dos Advogados continuará receptivo aos apelos à perseguição de advogado independente pelos funcionários que venham a sentir-se em risco em razão das arguições dos respectivos abusos. Advierto que, se assim voltar a ser, neste caso, entregarei tais factos ao julgamento da Audiéncia Nacional em Madrid. Mais acrescentando que não há nesta terra - que o número e a representatividade de tais gentes fazem execranda e em tudo – nada de que eu não possa (ou, porventura, não deva) prescindir. Não sou portanto suficientemente sensível aos correntes meios de pressão (em todo o caso já experimentados).”

António Pedro Dores, responsável da ACED, enviou cópia do escrito de José Preto, entre outros, aos Presidentes da República e da Assembleia da República, así como a Amnistia Internacional, apontando que “em Portugal não haverá um volumoso registo de torturas não tanto porque as torturas não sejam praticadas [...] [senón] porque os agentes da justiça se recusam a “ter problemas” ou a “confrontar as autoridades”, com evidentes sinais de medo cúmplice, cuja justificación – mesmo que exista, e existe con certeza na brutalidade das represálias – só pode ser a cobardia e a falta de respeito pela dignidade humana, a começar pela auto-dignidade.”

ATAQUES À LIBERDADE DE EXPRESIÓN

Decorrida unha década desde que comenzaran a campaña de fustigamento aos medios de comunicación vascos (*Egin, Egin Irratia, Euskaldunon, Egunkaria, Ardi Belta...*), a empresa editora de *Gara* descubriu o pasado mes de Xullo, a existéncia de escutas policiais a este xornal. A descuberta de que todas as chamadas recibidas na delegación de *Gara* en Iruña eran reenviadas á Xefatura Superior da Polícia Nacional aconteceu por acaso a raiz dos traballos realizados pola Compañía Telefónica para transladar a localización dunha liña.

Baigorri Argitaletxea, o director do xornal, apresentou a correspondente denúncia perante o Xulgado de Iruña e a delegación do Governo español en Nafarroa anunciou que o Ministério de Interior faría pública unha nota ao respecto.

DELEGACIÓN INTERNACIONAL

A Delegación Internacional integrada por 18 persoas (parlamentares, cargos eleitos, xuristas, xornalistas e activistas de organizacións sociais) que no mes de Marzo viaxara a Euskal Herria para observar o desenvolvimiento do proceso eleitoral, fixo público o pasado mes de Xullo o seu relatório final.

Despois de mostrar a sua “profunda preocupación pola situación que vive o povo vasco no Estado Español” e enumerar aquelas violacións de direitos fundamentais que considera más graves (a imposición de governos municipais contra a vontade da población, expresada pacífica e democraticamente; a existéncia de torturas e a vulneración doutros direitos básicos; a anormalidade xurídica que supón o feito de se ter pasado de xulgar feitos a xulgar pensamentos; a criminalización de ideas patente na Lei de Partidos Políticos, etc.), a Delegación Internacional aponta algunas Propostas e Recomendacións que entende poden contribuir á resolución do conflito. Entre

elas, a derogación da Lei de Partidos Políticos, a criación dunha Comisión Especial do Parlamento Europeu que trate este asunto, a defensa do recoñecemento do direito de autodeterminación polo Consello de Dereitos Humanos da Organización das Nacións Unidas, etc.

A Comisión informou así mesmo da sua decisión de transladar estas conclusións ao Consello de Europa e a OSCE e difundir o seu Relatório no ámbito europeu.

ITÁLIA: ESTADO PROXENETA?

Z.C., coñecida como “a prostituta mais famosa de Itália”, caiu nas redes do fisco cando nun controlo da sua conta bancaria detectou-se que entre 2005 e 2008 ingresara 357.000 euros. Ao ser interrogada, Z.C. reconeceu que ese diñeiro era fruto do seu traballo como prostituta e agora a Guarda de Finanzas esixe-lle que pague 90.000 euros en conceito de impostos.

“A axéncia de ingresos fiscais está fora das regras -afirma Pia Covre, Secretaria Xeral do Comité para os Dereitos Civis das Prostitutas- pois a chamada Lei Merlin proíbe a explotación da prostituición por parte do Estado”.

A lider histórica dos direitos das prostitutas admite que a lexislación italiana nesta mataría é ambígua: a lei Bersani-Visco admite gravar os ingresos derivados de actividades ilegais, mais “a prostitución non é ilegal” subliña. O de Z.C. non é o único caso: “Outras mulleres a quen aconteceu o mesmo xa apresentaron recurso con o apoio dos nosos servizos xurídicos. Agora temos de aguardar o resultado destes recursos e despois decidiremos se denunciamos a Axéncia por explotación da prostituición. Hai unha sentenza do Tribunal de Casación que afirma que as prostitutas non teñen que pagar taxas. Se queren os cartos das prostitutas terán que modificar a lei Merlin”.

NO REINO DE ESPAÑA

No Reino de España a situación xurídica desta actividade non deixa de ter tamén consecuencias curiosas.

En 2003, a Dirección Xeral de Traballo requereu dos promotores da asociación de empresarios Mesalina, a modificación parcial do art. 3 dos seus estatutos: “Dispensar produtos ou servizos que teñan como público obxectivo terceiras persoas, alleas ao establecemento, que exerzan o alterne e a prostitución por conta própria”. Esixia a DXT a supresión desta última frase (“exerzan o alterne e a prostitución por conta propia”) por canto, alegava, no ordenamento xurídico español, a prostitución “non se reconoce como actividade por conta propia ou allea”.

Alegación refutada posteriormente pola Sala do Social da Audiencia Nacional (Sentenza 104/2003) con os seguintes argumentos:

Da perspectiva do estado democrático de Direito é unha actividade regulada por canto o Código Penal, como constitución negativa, tipifica a prostitución que entende incompatível con a ética constitucional e a contrario sensu, perfila a que esta permite. Ao efecto, a fronteira non é fixada polo carácter altruísta ou remuneratório da troca sexual, senón pola liberdade con que esta se presta. A relación pois non é anti-xurídica, por razóns causais (o “chalanceo” prestacional) ou polo obxecto da troca senón unicamente en atención ao consentimento con que se presta o favor sexual, sexa porque a capacidade do arrendador está limitada –menores ou incapaces-, sexa porque a sua vontade está viciada, no suposto dos capaces. A regulación é pois clara. No Estado democrático de Direito rexeita-se o atentado á liberdade, mais non o exercicio desta.

RU: MENORES TERRORISTAS

En 2006, cando apenas tiña 16 anos, Hammaad Munshi foi detido en Yorkshire por suposta colaboración con grupos terroristas, convertendo-se no acusado mais xoven do RU neste tipo de delitos.

Segundo a acusación, Munshi tería baixado da rede e arquivado no seu computador información relativa à preparación de napalm e outros explosivos, así como algúns “vídeos de propaganda de Al Qaeda”. No peto do pantalón os axentes da unidade de luta contra o terrorismo de Leeds encontraron dous saquínios con rolamentos (“a metralla preferida polos terroristas suicidas”).

Agora, dous anos mais tarde, Munshi foi declarado culpábel por un tribunal de Londres en aplicación da Lei de Terrorismo de 2000 –que, no seu apartado 58, declara delito “reunir ou gravar información susceptíbel de ser utilizada para cometer ou preparar actos terroristas”– e pode ser condenado a 10 anos de prisión. Apesar dos esforzos realizados polos advogados para mostrar que o feito de baixar e arquivar ese tipo de material deve ser atribuído a simples curiosidade xuvenil, o seu ingreso en prisión está garantido, é “inevitábel”, segundo manifestacións do próprio xuez (Timothy Pontius).

As organizacións musulmanas do Reino Unido optaron na sua esmagadora maioria por calar perante a aplicación a un xoven que, no momento da detención, era menor de idade de unha lexislación tan dura como equívoca e que viola, entre outros, o direito á libre información.

“Dá a impresión que están asustadas e non levantan a voz por temor a seren identificadas como simpatizantes de terroristas ou compañeiras de viaxe. Ou, pior ainda, porque temen que o goberno lles retire os substanciosos subsídios do programa Prevenir a Violéncia Extremista.

Vergoña deveria dar-lles”, denuncia o xornalista Inayat Bunglawala (*The Guardian*, 25.08.2008).

ATROCIDADES BRITÁNICAS⁸

O exército británico conseguiu erguer un muro de silencio á volta do frecuente recurso a prácticas bárbaras, incluída a tortura, e eludir así o escrutinio legal. Agora, cinco fotografías conseguiron furar o muro en diferentes puntos: a de Tul Bahadur Pun, ex-saxxento do reximento gurka de 87 anos, sentado nunha cadeira de rodas diante de Downing Street 10 en protesto por o goberno de Brown ter tentado impedir que entrase no RU para receber asisténcia sanitaria; a de tres rapaces kuchi (nómades afgáns) a quen varias enfermeiras retiran con pinzas a pel queimada por bombas británicas ou estado-unidenses; a do deseño computarizado dun porta-avións que custará á Armada Real catro mil millons de libras (“un prezo acesíbel”, segundo Browne, Secretario da Defensa); a de Gavin Williams, soldado británico morto polo “castigo sumário informal” que lle aplicaron tres oficiais da sua unidade; e a de Baha Mousa, iraquiano torturado até á morte por soldados do reximento Queen Lancashire, crime polo cal só un soldado resultou condenado (e despois posto, discretamente, en libertade).

Phil Shiner, membro de *Public Interest Lawyers*, que representa familias de iraquianos mortos en centros de detención británicos, afirma que a realidade é evidente: o exército británico practica sistematicamente o abuso e a tortura.

“Cantos mais casos investigo, pior é”, declara. E cita un “incidente” acontecido en 2004 nas imediaciós da cidade de Majar al-Kabir, en que soldados británicos executaron un mínimo de 20 prisioneiros iraquianos despois de os teren mutilado. O último, un rapaz de 14 anos que antes fora forzado a praticar sexo oral e anal repetidamente.

“O carácter rotineiro da tortura británica despois de o goberno Blair ter levantado a proibición de praticar determinadas técnicas axuda a entender por qué, apesar de os abusos dos soldados e os berros dos detidos seren claramente audíveis, todos – nomeadamente as autoridades – fan como que non ven nem ouven nada”. Shiner traballa en 46 casos terríveis.

SILÉNCIO ANTIGO

O muro de silencio que envolve os rituais e prácticas do exército británico, e, sobretodo, o seu desacato á lei e á xustiza nos seus variegados propósitos imperiais, ven de vello. Pouco se sabe dos soldados utilizados como

porquiños-da-índia durante as provas de armamento nuclear no Oceano Índico ou dos que foron vítimas dos efectos tóxicos da Guerra do Golfo de 1991, abandonados despois á sua sorte. Como o gurka Tul Bahadur Pun, muitos “soldados da Raiña” foron devoltos a Nepal, empobrecidos, sen pensión nem permiso de residéncia ou entrada no RU e sen direito a asisténcia sanitaria.

Ora, mais imponente ainda é o muro que procura manter a población británica ignorante do asasinato industrial de civis que practica Gran-Bretaña nas suas modernas guerra coloniais.

“A cifra total [desde 1945] calcula-se entre 8,6 e 13,5 millóns de mortos”, afirma Curtis⁹. “Destas, Gran-Bretaña é responsable directa de entre catro ou cinco millóns de mortes. Estes dados son provavelmente inferiores á cifra real. Non todas as intervencións británicas foron incluídas devido á ausencia de fontes”. Desde que este estudo foi publicado, o número de vítimas mortais atinxiu, segundo estimacións fidedignas, mais un millón de homes, mulleres e nenos.

Tampouco é ben coñecido o aumento xeométrico do militarismo británico, patente nas suas relacións con outros estados, nomeadamente de África. Gran-Bretaña ofrece créditos brandos para a aquisición de armamento e equipas militares británicas a dez dos catorce países mais empobrecidos e conflituosos deste continente.

Entretanto, o goberno Brown investe 11 mil millons de libras do diñeiro dos contribuintes nunha grande academia militar privatizada en Gales, onde treinarán soldados e mercenarios estranxeiros recrutados para a falsa “guerra contra o terrorismo” e de que beneficiarán sobretodo indústria de armamento como Raytheon. Esta versión británica da “Casa das Américas” tamen se construi sen muita publicidade.

Damesquiña, destrutiva guerra colonial en Afganistán só se informa a partir dos datos ofrecidos polo exército británico, con soldados rasos facendo sempre o correcto e membros da resisténcia afgá descalificados constantemente como intrusos e invasores. Nunca aparecen na prensa e na tv maxes como a dos rapazes nómades queimados por bombas da OTAN, nem os efectos das armas termobáricas británicas, ou “bombas de vacío”, deseñadas para aspiraren o ar dos pulmóns. En troca, páxinas inteiras choran a morte dunha axente de intelixéncia militar británica porque se tratava dunha mujer de 26 anos, a primeira en cair en acto de servizo desde a invasión de 2001.

Baha Mousa, torturado até á morte por soldados británicos, tamén tiña 26 anos. Mais el era diferente. O seu pai, Daoud, di que a forma en que o Ministerio de Defensa se comportou en relación con a morte do seu fillo convenceu-no de que o goberno británico considera a vida dos outros como algo barato. E non se engana.

8 Do artigo de John Pilger, “Como fai a guerra Gran Bretaña”, publicado en Sin Permiso (27/07/2008)

9 Mark Curtis, Unpeople: Britain's Secret Human Rights Abus.

BIBLIOTECA

Jean-Claude Paye, *La fin de l'état de droit*¹⁰.

O sociólogo belga Jean-Claude Paye analisa no seu libro as consecuencias da chamada “guerra global contra o terror” e mostra que, en realidade, o alvo desta campaña son os direitos fundamentais e as liberdades públicas.

Parte o autor da premisa de ser preciso inverter o discurso de tipo relixioso que alenta na chamada luita “do ben contra o mal” para establecermos o que está verdadeiramente en xogo que é, no seu, parecer, unha profunda modificación na organización do poder. Para iso, examina o conxunto das modificacións que se produciron nos últimos tempos nas relacións sociedade/Estado salientando o lugar de relevo que neste proceso ocupan os EUA, con unha estrutura política en que a administración ten o priviléxio de determinar a excepción e de a inscrever no Direito, inducindo o resto de países a aceitaren esa situación e a asumiren como propia.

De feito, afirma Paye, o goberno dos EUA pode definir como inimigo calquer individuo estado-unidense e calquer nacional de outros Estados con os que non está en guerra. E pode, en virtude dos acordos sobre extradición, solicitar que lles sexa entregada calquer persoa que consideren “terrorista”, manter esa persoa en prisión indefinida e xulgá-la perante tribunais de excepción. Neste sentido, segundo a análise de Paye, a luita anti-terrorista adquire carácter constituinte, xa que modifica o exercicio da soberanía interna e externa, inducindo a unha solidariedade orgánica entre os diferentes gobernos nos esforzos por vixilar e controlar as suas respectivas populacións. Nun contexto como este, en que as guerras son apresentadas como operación policiais e a cidadanía é controlada mediante procedimentos propios da contra-espyonaxe, torna-se inevitável que o “mantimento da orde” se confunda con a guerra.

Na edición de Hiru, inclui-se un anexo (“Hacia un derecho penal sin límites”) en que o advogado vasco Iñigo Iruin analisa a forza expansiva da legislación anti-terrorista española, a sua tendencia estrutural ao crecimiento incontrolado e a sua vocación de alterar negativamente todo o ordenamento xurídico ao restrinxir direitos fundamentais en aberta contradición con os estándares de garantía de un Estado de Dereito.

10 Hai tradución para español: *El final del estado de derecho. La lucha antiterrorista:del estado de excepción a la dictadura*, Ed. Hiru, 2008.

S	APRESENTACIÓN	1 ...
U	ESCOLCA	2 ...
M	ANÁLISES E RELATÓRIOS	3 ...
A	BREVES	11 ...
R	BIBLIOTECA	16 ...
I		
O		
C		
O		
L		
A		
B		
O	Pilar Allegue Carlos Aymerich Cano Fernando Blanco Pedro Bouso Cedrón Justo G. Beramendi José Ángel Brandariz Tony Bunyan Pepe Carreiro Marc Carrillo Xoan Cons Gustavo García Valentín García Pablo González Mariñas Ben Hayes Anxel Huete Manuel Janeiro Héctor López de Castro Celso López-Pazos Ramon L. Suevos Gustavo Luca de Tena Xaquín Marín Fernando M. Randulfe Miguel Anxo Murado García Guillermo Presa Anxo Quintela X. A. Ramos Elvira Souto Roch Tassé José Luis Torrente Vítor Vaqueiro Valeiras Suso Sanmartín Yasha Maccanico	
R		
A		
N		